

NOV RIMSKI NAGROBNIK IZ CELJA

Alojzij Bolta

Pri obnovi Mestnega gledališča v Vodnikovih ulici v Celju so delavci v zidu nekdanjega srednjeveškega stolpa naleteli na rimski nagrobni kamen. Nagrobnik je sedaj v Mestnem muzeju v Celju.

Ohranjena je samo gornja polovica napisa. Po napisu, kolikor ga je ohranjenega, moremo sklepati, da sta ohranjeni približno dve tretjini napisne plošče.

Nagrobnik je nepravilne pravokotne oblike. Širi se od zgoraj navzdol. Zgornja širina znaša 44 cm, spodnja pa 59 cm. V višino meri ohranjeni del 62 cm. Napis je obdan z nepravilnim okvirom, ki je na levi strani širok 12 cm, zgoraj 17 cm, na desni strani pa 8 do 10 cm, računajoč od zgoraj navzdol. Notranji rob okvira je okrašen z dvema vzporednima, 1 cm globoko vdolbenima črtama, ki merita v širino: prva 2 cm, druga pa 1 cm. Na okviru, ki je rumeno pobarvan, je posvetilo DI MA. Ostali napis je v napisnem polju. Napis se glasi:

PRIM	Prim-
US FINI	us fini-
TI F VIVS	ti f(ilius) viv(u)s
SIBI FECI	sibi feci-
T ET CON	t et con-
IVGI SVE	iugi sue
[P]...	

V sedmi vrsti je viden samo še gornji del črke, ki je lahko P ali B in je začetek ženininega imena.

Črke so zelo neenotno izklesane. Velikost črk variira v vsaki vrsti od 5,5 cm do 7 cm. Majhne so posebno črke I, medtem ko so črke s prevoji, n. pr. D, R ipd. večje.

Nagrobnik je iz nekristaliziranega apnenca. Značilno zanj je, da je okvirni rob pobarvan z okrastrumenom, napisno polje pa z opečnordečo barvo. Barvani nagrobniki v antični nagrobni arhitekturi so le redek pojav. V našem primeru si ga lahko razlagamo na ta način, da je kamnosek sicer skromno izveden nagrobnik z barvami nekoliko poživil.

Pogled na napis nam takoj pokaže, da je bil kamnosek slab poznavalec latinščine. Napake, kot n. pr. VIVS na koncu v tretji vrsti kažejo nato, da je napis napravljen površno. Na namerno okrajšavo v tem primeru skoraj ne moremo misliti, ker v drugih primerih izpisuje še besede, za katere so bile kratice splošno ustaljene, n. pr. SIBI, FECIT ipd.

Zanimivi sta tudi kratiki posvetila nad napisom: DI MA. D M se na nagrobnikih pojavi šele v drugi polovici II. stoletja n. e.¹ To dejstvo kaže na kasnejši datum nastanka napisa. Če dodamo še nenavaden način krajšanja (DI MA), smemo sklepati na še kasnejši datum nastanka. Tudi to nenavadno okrajšavo si lahko razlagamo z nepoznavanjem klasične latinščine. Skromnost v obdelavi, še posebno pa te jezikovne posebnosti nam nagrobnik tudi točneje datirajo. Na podlagi zgornjih ugotovitev moremo

sklepati, da je nagrobnik nastal v času, ko je bilo materialno stanje tistega, ki je nagrobnik postavil, zaradi kakšne nesreče precej omajano. Tu imam v mislih veliko elementarno katastrofo, ki je zadela Celeio konec III. stoletja n. e.² Napis je moral nastati, kot kažejo razni znaki (površnost napisa in nenavadna okrajšava DM), po vsej verjetnosti šele po tej katastrofi. Stare tradicije so se v tem času že bolj ali manj izgubile in kamnosek je delal brez pravega poznavanja latinskega jezika in običajnih formul in okrajšav.

RESUMÉ

Une pierre tombale de Celje

Dans le mur de la tour du moyen âge dans la rue Vodnik à Celje, les ouvriers ont découvert une pierre tombale avec l'inscription: DI MA / PRIM / VS FINI / TI F VIVS / SIBI FECI / T ET CON / IVGI SVE / P / ? / Cette pierre peut être datée avec le 2ème siècle de notre ère.

¹ Arnold Schober, Die römischen Grabsteine von Noricum und Pannonien, Wien 1923, str. 11.

² Josip Klemenc, O rimskem spomeniku boga Sedata v Celju. Posebni odtis Zbornika I Univerze v Ljubljani, str. 135 sl.